

netels de jongen belet hadden, hun ouders naar het ebstrand te volgen. Maar op het strand zagen we al gauw, dat andere Scholeksters hun jongen weliswaar mee naar het ebstrand gelokt hadden, maar toch niet zo ver als de mosselbanken. Hier en daar zagen we twee of drie jongen halflaag op het ebstrand staan wachten. Het bleek dat vele van de volwassen Scholeksters, die op de mosselbanken aan het fourageren waren, bij zulke jongen hoorden, en evenals ons paar vlogen zulke ouden met elke mossel naar hun jongen hoger op het strand, en pelden hem pas als ze bij de jongen aangekomen waren.

We hopen, het volgend jaar nog meer waarnemingen over deze dingen te doen.

Of het mogelijk zal zijn, om het „steken” van de mossels werkelijk goed genoeg te zien, betwijfelen we, maar zeker moet het mogelijk zijn, om de ontwikkeling van het mossel-openen bij de jongen precies na te gaan.

Als we niet weer ons paar tussen de Brandnetels tot onze beschikking hebben, kunnen we misschien een „kraal” van kippegaas maken. Maar of en hoe we dat zouden doen willen we nog eens goed overleggen, want we weten niet of een „omheind” scholekstergezin niet in een erg nadelige positie zou komen te verkeren tegenover de Vossen — en we zien geen reden, onze Vossen het leven nóg gemakkelijker te maken dan het al is!

Over terugmeldingen van bij een slaapplaats geringde Spreeuwen

A. L. SPAANS en C. SWENNEN,
m.m.v. W. Bleumink en G. D. Engelen.

In de herfst en de winter van 1958/59 was er een grote spreeuwenslaapplaats in het Zuidpark te Den Haag. Begin oktober 1958 begon een klein groepje Spreeuwen de nacht door te brengen in de eeuwenoude eendenkooi in het park. Hun aantal nam iedere week toe. Zo schatten wij half november het getal van de aanvliegende Spreeuwen al op 800.000. Later waren het er vaak veel en veel meer, maar ook wel eens minder. Pas in de eerste weken van maart nam het aantal snel af en spoedig daarna was de slaapplaats geheel verlaten. Het vermogen van de Spreeuwen om zich op de slaapplaats te oriënteren was zeer groot. Zelfs bij mistig weer kon men op 6 km van de slaapplaats de Spreeuwen afzonderlijk en in groepjes tegen de avond

laag over de huizen feilloos naar het Zuidpark zien koersen.

Met behulp van de slagnetten van de in het park aanwezige vinkenbaan konden wij een groot aantal van de naar de slaapplaats vliegende vogels vangen en ringen. Zo werden door ons in de periode van 16 oktober 1958 tot 8 maart 1959 in totaal 3336 Spreeuwen geringd. Daarnaast vingen wij enkele reeds eerder geringde vogels, waaronder één met een Zweedse ring. Terugmeldingen uit dezelfde winter duiden erop, dat betrekkelijk veel Spreeuwen niet de gehele herfst- en winterperiode van deze slaapplaats gebruik maakten. In het begin zaten er onder de gevangen Spreeuwen nog echte doortrekkers. Hierop wijzen de terugmeldingen van twee vogels,

die door ons op 22 oktober werden geringd en die in dezelfde winter respectievelijk op 11 december in Norfolk en op 5 februari in Essex in Engeland werden gevonden. Ook de in december bij de slaappleaats geringde Spreeuwen blijken hier niet de gehele winter te zijn gebleven. Van de 445 december-spreeuwen vingen wij er geen in de volgende wintermaanden terug. Ook kwamen er geen meldingen uit Den Haag, wel van daarbuiten, zelfs nog uit het buitenland (tabel 1).

Tabel 1. Terugmeldingen uit dezelfde winter van in december 1958 in Den Haag geringde Spreeuwen.

Ringdatum	gevonden	te
3-12-1958	23-2-1959	Poeldijk
4-12-1958	12-1-1959	Rotterdam
6-12-1958	31-1-1959	Rotterdam
6-12-1958	6-2-1959	West-Vlaanderen (België)
4-12-1958	7-2-1959	West-Vlaanderen (België)

Maar ook van de in januari geringde Spreeuwen blijkt het merendeel de rest van de winter niet in Den Haag te hebben doorgebracht. Terwijl er van de 1023 januari-spreeuwen 14 exemplaren door ons in dezelfde maand nogmaals werden gevangen, vingen wij bij de iets grotere vangst in februari er nog slechts 6 terug. Hiervan waren er 4 in de laatste dagen van januari geringd, deze werden in de eerste dagen van februari al teruggevangen. Van de door anderen teruggemelde Spreeuwen kwamen er de volgende twee maanden 3 uit Den Haag tegen 8 van elders (tabel 2). Zelfs bij de in februari geringde Spreeuwen blijken er nog enkele te zijn, die van slaappleaats verwisselden. Van de 1304 februari-spreeuwen werden er in dezelfde maand 5 in Den Haag doodgevonden en 4 daarbuiten: 1 in Scheveningen onder een slaappleaats, 1 in Delft, 1 in Voorschoten en 1 in Leidschendam. De fourageerge-

Tabel 2. Terugmeldingen uit dezelfde winter van in januari 1959 in Den Haag geringde Spreeuwen.

Ringdatum	gevonden	te
6-1-1959	2-2-1959	Den Haag
18-1-1959	19-2-1959	Den Haag
11-1-1959	2-3-1959	Den Haag
22-1-1959	2-3-1959	Hoek van Holland
28-1-1959	8-3-1959	Hoek van Holland
13-1-1959	15-3-1959	Hoek van Holland
11-1-1959	24-3-1959	Hoek van Holland
1-1-1959	28-2-1959	Rotterdam (op 16 jan. nog in Den Haag teruggevangen)
14-1-1959	26-2-1959	Rockanje (Voorne)
11-1-1959	4-3-1959	Bussum
18-1-1959	9-2-1959	's-Herenbroek (Ov.)

bieden van de vogels van de Scheveningse slaappleaats en van die uit het Zuiderpark overlaptten elkaar. De vogels uit Delft, Voorschoten en Leidschendam waren vermoedelijk net buiten de actieradius van de slaappleaats in het Zuiderpark. In maart werden er van de februari-spreeuwen 2 doodgevonden in Den Haag, 1 op 17 maart in Drente en 1 op 24 maart onder een slaappleaats in Hoek van Holland.

Het is zeker dat veel Spreeuwen minstens enige dagen of weken van de slaappleaats in het Zuiderpark gebruik maakten. Wij vingen 42 individuen in hetzelfde vangseizoen één of meer dan één maal terug. Het overgrote deel hiervan werd binnen drie weken teruggevangen. Slechts 2 vogels, respectievelijk op 26 oktober en 2 november geringd, werden veel later en wel op 21 en 4 februari teruggevangen. Mogelijk zijn zij de slaappleaats de gehele winter trouw gebleven, maar zeker is dit allerminst. Alle andere gegevens duiden er volgens ons op, dat de individuen niet langer dan een paar weken op de slaappleaats blijven en dan een ander gebied opzoeken. De slaappleaats wordt evenwel steeds weer aangevuld met Spreeuwen van

elders. Dit verklaart ook de fluctuaties, die wij meenden op te merken, in de aantallen aanvliegende vogels.

Nemen wij aan, dat de vogels gedurende de maanden januari en februari in hun winterkwartier verblijven, dan zou volgens bovenstaande gegevens dit winterkwartier voor een individuele Spreeuw zich al minstens uitstrekken van Den Haag tot Overijssel en van Den Haag tot Voorne.

Uit de resultaten van het Nederlandse ringonderzoek is bekend, dat de gedurende de herfst in ons land verblijvende of door-

Dit wordt pas duidelijk als men weet, dat jonge Spreeuwen, die tijdens de herfsttrek naar Zwitserland werden verplaatst een geheel ander overwinteringsgebied kregen: het Iberisch Schiereiland en Zuid-Frankrijk. Deze verplaatste vogels blijven de volgende winters dit afwijkende gebied opzoeken. De oude vogels die werden verplaatst, zochten daarentegen het gebied om de Noordzee weer op om de winter door te brengen. De conclusie is dan ook dat de Spreeuwen de ligging van hun winterkwartier in de eerste winter vastleggen

Tabel 3. Terugmeldingen uit de volgende winter van in januari en februari 1959 in Den Haag geringde Spreeuwen.

Ringdatum	status	gevonden	te
22-1-1959	— volgr.	31- 1-1960	Yorkshire W.R. (Engeland)
22-1-1959	— volgr.	27- 2-1960	Cambridgeshire (Engeland)
28-1-1959	— volgr.	15-12-1959	Suffolk (Engeland)
29-1-1959	♀ 1ste j.	28-11-1959	Belfast (N-Ierland)
30-1-1959	♀ 1ste j.	13- 1-1960	West-Vlaanderen (België)
5-2-1959	— volgr.	10- 1-1960	Norfolk (Engeland)
6-2-1959	— volgr.	23- 1-1960	Waterford (Ierland)
9-2-1959	♂ 1ste j.	5- 1-1960	Lincolnshire (Engeland)
10-2-1959	♂ 1ste j.	20- 1-1960	Kent (Engeland)
12-2-1959	— volgr.	13-12-1959	Haarlem (Nederland)
14-2-1959	— volgr.	10- 2-1960	Norfolk (Engeland)

trekkende Spreeuwen overwinteren in Nederland, West-België, Noordwest-Frankrijk, Zuid-Engeland en Ierland. Van de in het begin van de trektijd doorkomende vogels gaan er relatief meer ver naar het westen dan van de later doorkomende vogels. En van de vroeg doortrekkende zijn er meer afkomstig uit de westelijke delen van het broedgebied dan uit de oostelijke, bij de laat doortrekkende is dit juist andersom.

Uit de verplaatsingsproeven van het Vogeltrekstation is gebleken, dat de Spreeuwen de sterke neiging hebben om hun in de eerste winter verkozen winterkwartier de volgende winters weer op te zoeken.

en dit in latere jaren met behulp van een „plaatsgerichte oriëntatie” weer opzoeken (Perdeck 1958, in *Ardea* 46, pp. 1-37). Uit de aard van het onderzoek is dit beeld verkregen door combinatie van gegevens afkomstig van vele individuen. Ons idee was dat ieder individu in dit enorme winterkwartier in zijn eerste winter een speciale plek uitzocht en dat het winterkwartier van een individu dus een veel kleiner gebied zou beslaan dan dat van de hele populatie. Dit nu blijkt helemaal niet het geval te zijn. Uit de terugmeldingen van de eerste winter bleek al, dat het winterkwartier van een individu vrij groot is, uit die van de tweede winter blijkt dat ge-

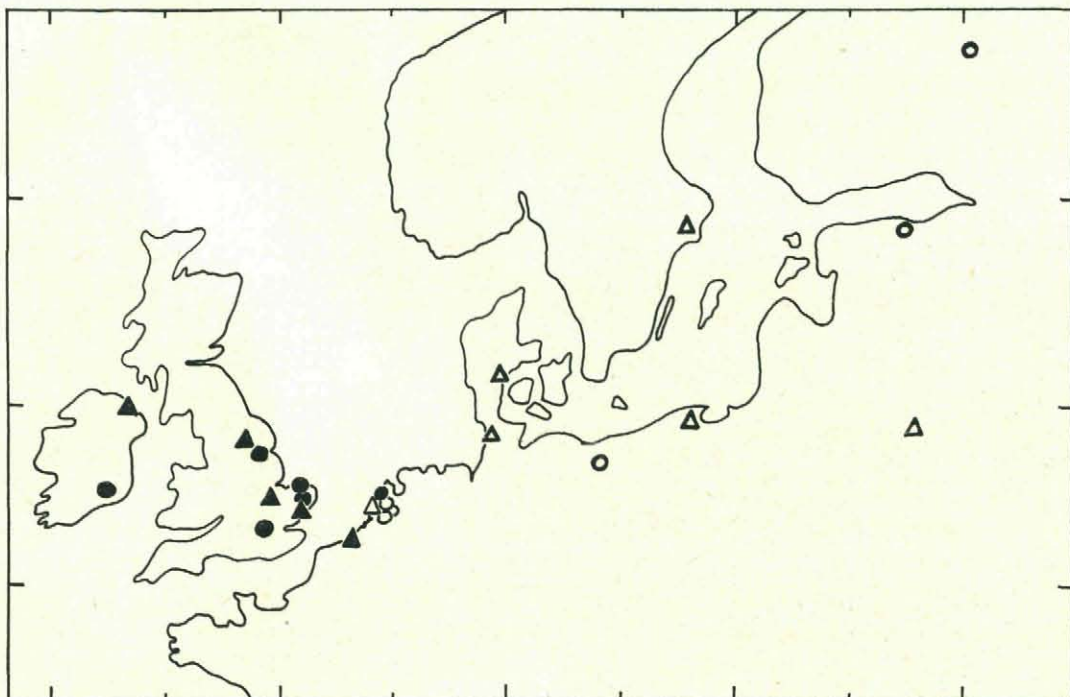

Fig. 1. Terugmeldingen van in januari en februari 1959 in Den Haag geringde Spreeuwen.

Open figuren: vondsten uit de periode april t/m september 1959. Gesloten figuren: vondsten uit de periode november 1959 t/m februari 1960. Driehoek: geringd in januari. Cirkel: geringd in februari.

noemde gedachte voor de Spreeuw niet houdbaar is. Als wij ons beperken tot de vogels, die wij in de echte wintermaanden januari en februari hebben geringd, en wij letten op de plaatsen, waar deze vogels het volgende winterseizoen werden teruggevonden, dan blijken deze over het gehele wintergebied van de populatie verspreid te liggen (tabel 3 en fig. 1). Van een terugkeer naar het in de vorige winter gebruikte winterkwartier is geen sprake en dit geeft te denken over onze opvattingen betreffende een „plaatsgerichte oriëntatie” bij de Spreeuw. Waarschijnlijk zijn er vele factoren aanwezig, die bepalen waar een Spreeuw in de winter terecht komt. Mo-

gelijk zijn de grootte van de populatiedruk, de weersgesteldheid en de beschikbare hoeveelheid voedsel mede van invloed op de keuze van de plaatsen waar in de winter wordt vertoefd.

Wat zich liet aanzien als de overnachtingsplaats van een groep overwinterende Spreeuwen bleek bij onderzoek te zijn een overnachtingsplaats van een steeds wisselend spreeuwengezelschap. Het volgend jaar bleek dat de vogels zelfs geen enkele binding met het Nederlandse deel van hun overwinteringsgebied hadden, maar dat zij zich over het gehele winterkwartier van de bij ons doortrekkende populatie hadden verspreid.